

ΚΡΗΤΙΚΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΙΔΙΟΣΥΓΚΡΑΣΙΕΣ

Οί συμπαιριώτες μας οί Ροδοπιοί έχουνε δική των γλωσσική ιδιουργασία. Προσθέτουν σχεδόν πάντα ένα: —Μ—περιτό, και αποκλειστικά δικής τωνε παραγωγής, εις τὸ τέλος λέξεως πὸν τελειώνει εἰς φωνήεντο, και τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπομένης πὸν ἀρχινάει ἀπὸ σύμφωνο:— Θέλουν π.χ. νὰ ποῦνε «ε ρ ὀ (ν) π ο λ ῶ», και προφέρουν «ερὸν—μ π ο λ ῶ». — Ἄλλοι πάλι (Ἀποκρωσιώτες), βάζουν τό: Μ τοῦτο τὸ περιτό σὴν ἀρχὴ λέξεων πὸν δὲν τὸ σηκώνουν καθόλου:— Λένε (μ) παρτόν, και τοὺς εἶναι ἀδύνατον νὰ προφέρουνε π α ρ ν ὶ ὶ ν, ὅσο και ἂν γείνουν «ῦστια» τῆς γαλλικῆς γλώσσας. Ἄλλοι προσθέτουν· α περιτό σὸν τέλος λέξεων, πὸν κάθε ἄλλο παρὰ ἀνάγκη ἴχουν, διαστρέφουν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ ἴδιο τὸ γένος τους, τίς κάνουν ἀπὸ ἀρσενικῆς θηλυκῆς και προφέρουν τὸ «κλασιόν» (τοῦ Σφακιανοῦ Ἀδήτη): «κ ἄ σ (α) (γ) ε ἴ σ τίμος ἄθροπος». Εἰς ἄλους εἶν' ἀδύνατο νὰ προφέρουνε τὸ ἐλληνικὸ ὄνομα Ἡ ρ α κ λ ῆ ς, τὸ τούρκικο Χ ι λ α λ ῆ ς, τὰ ψ ῦ λ λ ο ι, π α ο ἄ ς, λ ἴ ρ ε ς. Θὰ ποῦνε: Ἡ ρ α κ λ (ι) ῆ ς, θὰ ποῦνε ὁ Χ ι λ (ι) α λ (ι) ῆ ς μου, ψ ῦ λ λ (ι) ο ι, π α (χι) ἄ ς (ὄχι πασ(σι)ἄς), θὰ ποῦνε λ ἴ ρ ε (χ) ς. Ἔτσι προφέρουνε οἱ Καστρινοί. Τὸ τελευταῖον λ ἴ ρ ε χ ς τὸ προφέρουν ἔτσι και οἱ Φουριανοί ἀπὸ τὸ Χανιώτικο Νουβί, και πολλοὶ ἄλλοι ἀκόμη ἀνακατεροὶ ἠσαροόπλοιοι τοῦ τόπου μας.— Ἀπὸ τὸ στόμα τῶ Σεληνιώτω (στῆς Ὀ ρ ι ο α ς— τοῦ χοροῦ, τοῦ τραγουδιοῦ, τῆς λύρας τῆ βράσης), ἀσυγκράτητο θὰ ξεφύγει ἀγγὰ τὸ γλυκανάλατο ἐπιφωνημα: (Κ' ἴ χ ι τ α ς, κ' ὄ χ ο χ ὄ ς), πὸν τὸ συνήθιζονε κ' ὄ ν τ ι ε ρ ο ζ ο ν ἄ ρ ο ν ε (συνομιλοῦνε). Κι' ἄλλοι τέλος (Ρεθμινιώτες)—ὁ κόσμος νὰ χαλάσει—θὰ κουβεντιάσουνε περὶ τοῦ... ἰάδε, τοῦ ὁποίου ἔπαθαν τὰ μυαλά, μὲ τό: (ἐρωτηματικὸ) «λό π (ω) ς ἐ μ π ο ν ν ἰ ἄ λ ι α σ ε ν ε» (ἐτρολλᾶθηκε;), ἐνῶ ὅλη σχεδὸν ἡ Κρήτη, τῆς ὁποίας γενικὸ, ρουίζω, γλωσσικὸ προῖδν εἶναι τό, φαινομενικὰ, παρόμοιο αὐτὸ ἐρωτηματικὸ: Δό π (ι) ς, προφέρει Δό π (ι) ς, και ὄχι Δό π (ω) ς, ἂν και τὸ τελευταῖον τοῦτο θὰ εἶναι, χωρὶς ἄλλο.— γραμματικῶς — ὀρθότερο: (λέγω—πῶς,—λέω—πῶς,—λῶ(ω)ς).

Γιὰ τὸ κρητικὸ αὐτὶ, οἱ γλωσσικῆς αὐτῆς ιδιουργασίαι μας, χρησιμοποιεῖν πρὸς ἀναγνώριση τῆς ἀρχικῆς καταγωγῆς ἐκείνων πὸν μιλεῖ και προφέρει τὰ ἰδιώματα αὐτῶν τοῦ ἰδιαίτερου τύπου του, πλὴν καλύτερα μάλιστα παρὰ νᾶχε και νικέττα κολλημένη σὸν κοῦτελο.

Ποῖς ὅμως θὰ μπορέσει ποτὲς νὰ μπεῖ στὰ μυστήρια τῆς γλωσσικῆς σκέψης ἀνθρώπου, ἀπὸ κείνους πὸν ὑπάρχουνε ἀκόμα μεταξὺ μας, και οἱ ὁποῖοι δὲν κατορθώνουνε νὰ μιλοῦν παρὰ σὲ δυό—ματὶν—γλώσσας, λανθασμένες και τίς δυό: τὴ μαλλιαρῆ και τὴν κουρεμένη;

Δὲν εἶναι δὲ αὐτὸ ἀμάθεια μόνον, ἀλλὰ και μυστηριόδικη ἀνάγκη τοῦ ὄντανισμοῦ τωνε. Διὰ τὰ ἡμετέρια τοῦτα—ὅπως τὰ βάρτισε ἄλλοτε ὁ Ζ. Παπαντωνίου—εἶν' ἀνάγκη νὰ μιλή κανεὶς μὲ παραδείγματα, αὐτῶν ἢ ἐπισημονικῆ κατάταξις αὐτῶν εἰς

ὀρισμένον εἶδος ἀνθρώπων εἶναι ἀδύνατος», και γιαντὸ κ' ἐμεῖς δὲν τὴν ἐπιχειροῦμε.

Προχειρότερο, και ἴσως παρα-πολὺ γνωστὸ, παραδειγμα σὸν τόπο μας εἶναι κείνο τῆς κυρίας πὸν διηγείτο, πῶς χθὲς τὴν «μετα-προῖδν» εἶχε: «ἀποδειπνήσει» μὲ ὄραϊς τηγανίτας «διαλέκτους» (ψύρια, γλώσσες, τηγανιτές). «Ὅπως κ' ἐκείνο τοῦ ἀδελφοῦ πὸν ἐμπόδιζε τὸν ἀδελφὸ νὰ πάρη γυναῖκα του «κείνο» νὰ τὴν (τέρας), τὴν ἀνθηρόστομη (ἀνθρώστομη)». Καθὼς και τοῦ μακαρίτη ἀνώτερου Διοικητῆ μας, πὸν δὲν ἤθελε νὰ πηγαίνει «ἀ... νάντια τῆς γνώμης του».

ΚΙΤΕΡΝΟΣ

ΤΑ ΘΕΙΑ ΤΑ ΔΕΝΤΡΑ...

Τὰ θεῖα τὰ δέντρα πνέουνε τὸ τραγούδι
Τὸ τραγούδι π' ἀνθοῦσε στὴν καρδιά μου,
Σὰν ἤμιον μιὰ φορὰ παιδί, λουλοῦδι
Κι' ὕστερα τρυφερὸς σὸν ἔρωτά μου,
Μ' ἕνα ἄνθος, ἕνα ἀηδόνι, ἕνα ἀγγελουδί,
Πὸν κάποιον ἀνοιξή, ἀνθίσε σιμά μου,
Τὰ θεῖα τὰ δέντρα πνέουνε τὸ τραγούδι
Στὴ μαραμμένη πόσους καρδιά μου.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΑΛΟΣ ΤΕΧΝΙΤΗΣ

1.

Πέτρα τὴν πέτρα ταπεινὸς τεχνίτης κουβαλοῦσε
κάτι νὰ χτίση ἔξωφο, καιροῦς πὸν μελετοῦσε.
Και ποῖς κουτὸ τὸν ἔλεγε, ποῖς παλαβὸ κ' ἀκόμα
τοῦ κόσμου καταφρονητῆ, γιατί ἀπὸ τὸ στόμα
βλαστήμια δὲν τοῦ ἔφευγε, παράπονο κανένα
ὅταν τὰ πλήθια σὰν παιδιὰ και κακομαθημένα,
πέφταν τυφλά και ρήμαζαν τῶν θέμελων τ' ἀγκάρια
σὰν ἄοιζαν ν' ἀσπρίζονε στημένα τ' ἀγκωνάρια.
Κι' ἀπ' ὅ,τι ὄλο συμμαζώνε μὲ κόπο και μὲ πόνο,
μὲ τέχνη ἂν κάποιος τοῦκλεβε χαμογελοῦσε μόνον.

2.

Στὸ ὕστερο βαρέθησαν τὰ πλήθια νὰ τὸν γγίζουν.
Ἄλλοι τὴν πλάτη γύρισαν κ' ἄλλοι ἀποφασίζον
ναυογελώνοντας, νὰ σταθοῦν νὰ ἴδουν τὸ τί θὰ κάνη.
Σιγὰ-σιγὰ, περιεργα τὸν πρόσεχαν νὰ βάνη
ὄλα σὲ τάξη ζηλευτὴ και μὲ σοφία τόση,
ἵπου τὸ γέλιο σβύστηκε χωρὶς νὰ μεγαλώσῃ.
Και κουβαλοῦσε κ' ἔχιζεν ἀβάρετα ὁ τεχνίτης,
ὄλων τὰ μάτια σέρονοντας σὰ νᾶτανε μαγνήτης.

3.

Κι' ἀπὸ τὴ γῆς ἀνέβαινε σὰν κάτι ὄνειρεμένο
σὰν ἕνα θᾶμα παλατιοῦ ψηλὸ, λαμπροχτισμένο.
Και τόσο ξάφνου ψήλωσε μιὰ μέρα τὸ παλάτι,
ὅπου τὰ πλήθια ἀνάβλεψαν πρὸς τὰ γαλάττα πλάτη
κ' εἶδαν τὸ χτίστη σὲ τρανῆς μιᾶς Μπόρσης: τὰ σῦρανια
νὰ εἶχεν ἄνω τὴ ματιὰ χλωμὸς, μὲ περηφάνεια.
Και τόση λάμψη χύθηκεν ἀπὸ τὸ χτίσμα κείνο
πὸ φωτεινὸ κ' ἀπὸ τὸ φῶς και πὸ λευκὸ ἀπὸ κρῖνο,
πὸν πέσανε στὰ γόνατα τὰ φωτισμένα πλήθια
σὰ νὰ δοξάζαν τὸ Θεὸ και τὴ Μεγάλῃ Ἀλήθεια.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

— Λοιπόν! Οί Τούρκοι πρέπει να μείνουν στην Ευρώπη. 'Ο Λοτί έχει δίκιο...

— Άστειεύεσαι;

— Δέν άστειεύομαι καθόλου. Καί όχι μοναχά πρέπει να μείνουν εκεί, πού βρίσκονται, άλλα και να τούς δώσουν πίσω όλα τά μέρη, πού τούς πήραν ως τώρα, άλλα τόσα ακόμα.

— Είσαι σύμφωνος δηλαδή με τ'ό υπόμνημα των Τούρκων άπεσταλμένων στη Διάσκεψη.

— Κάτι παραπάνω! Νομίζω μάλιστα, πως τ'ό υπόμνημα γυρεύει πολύ λίγα. 'Η μετριοφροσύνη του μοῦ κάνει έντόπισση. Τί τά θέλεις, φίλε μου; 'Η Τουρκιά είναι ή άπαραίτητη φυλή.

— Για να σφάζη όλες τις άλλες;

— Γι' αυτό ίσια-ίσια. 'Ο κόσμος αυτός έγινε πολύ άσχημος και πολύ πεζός. Μιά μονοτονία καταπιληκτική βασιλεύει στη σημερινή Ευρώπη. 'Ολοι οι άνθρωποι σκέπτονται τ'ό ίδιο, ντύνονται τ'ό ίδιο, περπατούν τ'ό ίδιο. 'Ο κόσμος γέμισε από αριθμούς. Δέν υπάρχουν πιά πρόσωπα. 'Η ζωή έχασε κάθε γραφικότητα. 'Η μοναχιά, πού άπομένει ακόμα, είναι ό Τούρκος. Αυτός δέν άλλαξε τίποτε άπ' τη θρησκεία του, τις συνήθειές του, τούς τρόπους του. 'Ο διεθνισμός, πού ίσοπεδώνει τ'ό κραδί στις ημέρες μας, περνάει άπάνω άπ' τ'ό φέσι του, χωρίς να τ'ό άγγίξει. Λίγο τώχεις;

— Θέλεις να πής πως ή Τουρκιά είναι μνημείο...

— Μνημείο, πού πρέπει να τ'ό σεβασθῆ ό κόσμος, όπως όλα τά μνημεία! Δέν μοῦ λές, σέ παρακαλώ; Φαντάζεσαι τί θα γίνει σέ λίγα χρόνια ή Πόλη, ή Σμύρνη, ή Μικρασία, όλη ή χαρτωμένη αϊτή 'Ανατολή, άμα της λείψη ή ποίηση τ'ού Τούρκου; 'Αηδία, φίλε μου! 'Ενας περιηγητής δέ θα βρσκη πιά τίποτε, πού να τ'όν τραβήξει στους Παράδεισους αυτούς. 'Ο περιηγητής θα φεύγη άπ' τ'ό Παρίσι να πάη στην Πόλη και θα βρσκειται πάλι στο Παρίσι. 'Η φιλολογία τ'ού μέλλοντος δέ θα ξαναβρῆ πιά έναν Λοτί. 'Ενας άνοπολιστής ζωγράφος θα είναι άνώπαρκο πρῶμα. 'Η Διπλωματία θα χάση τ'ό μεγαλύτερό της θέλημα: Δέ θα ύπάρχη πιά 'Ανατολικό Ζήτημα. 'Η Φιλοσοφία θα στερηθῆ τ'ό αληθινότερο στοιχείο της: τῆ Μοιρολατρία, στην όποία τελειώνει κάθε αληθινή Φιλοσοφία. Τά συλλογίστηκες δλ' αυτά;

— Τά συλλογίζομαι τώρα. Συλλογίζομαι ακόμα τ'όν θλιβερό αντίτυπο πού θα γίνει στην Κουζίνα. Τ'ό λιμά-μπαϊλντί κινδυνεύει. Λίγο τώχεις κι' αυτό;

— Καί πός' άλλα, πός' άλλα!.. 'Η Τουρκιά, φίλε μου, είναι τ'ό περιβόλι της Ευρώπης. 'Αμα χαθῆ τ'ό περιβόλι, με τ' άλλα τριαντάφυλλα, τί τί θ' άπομείνη; 'Ο Λοτί ξέρει τί λείει... Μά τί συλλογίξεσαι; Δέν έχω δίκιο;

— Δίκιο έχεις, μάτια μου! 'Ενα πρῶμα όμως με βασανίζει ακόμα...

— Τί πρῶμα;

— Σφάζουνε, βλέπεις, οι λαμπροί αυτοί άνθρωποι. 'Ολο σφάζουνε! Τί Διάολος τούς έπιασε; 'Αν σταθούνε λίγο καιρό ακόμα στην Ευρώπη, δέ θα μείνη Ρωμής για Ρωμής κι' 'Αρμένης για 'Αρμένης στον κόσμο.

— Καί δέν πάνε να σφάζουνε! Τί σέ μέλει εμένα; Κι' αυτό ακόμα έχει την ποιησή του! Για κ'όττα τη Σελήνη! Φαίνεται βαμμένη στο αίμα. Μαγεία! Τί άξίζει αυτή ή παλιοζωή; 'Η ζωή, όπως είπε κάποιος ποιητής, μοιάζει με τ'ό λιβάδι. Δέν άξίζει παρά τῆ στιγμή της θυσίας. Τ'ό αίμα δέν έχει καμιά άξία κι' αυτό παρά τῆ στιγμή πού χύνεται και γεμίζει με ρόδα τῆ γῆ.

— Σάν όμορφα μοῦ τά λές. Για πές μου τώρα σέ παρακαλώ: Αϊτή είναι ή αισθητική τ'ού μ. Λοτί;

— Καί ή δική μου! Είναι ή Αισθητική εφαρμοσμένη στην Πολιτική. Καί σ' αυτή καταγινομαι τώρα. Συλλογίζομαι μάλιστα να ζητήσω έδρα για τ'ό μάθημ' αυτό στο Πανεπιστήμιο.

— Να τῆ ζητήσης!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Τ'ό νέο μηνιαίο περιοδικό «Θρύλος» πού άναγγείλαμε στο περασμένο φύλλο, είναι ένα πολὺ εὔπαρουσίαστο λογοτεχνικό περιοδικό. 'Ο πρόλογός του, όπου ό διευθυντής του μᾶς κάνει γνωστές τις ιδέες του και τις προσπάθειές του, μᾶς εἰδοποιεῖ άμέσως άμέσως πως έχομε να κάνομε με κάποια ιδεολογία πού είναι πολὺ μόδερα σέ μερικόνους εἰσομένους φιλολογικόνους και καλλιτεχνικόνους κίκλους. Είναι ή ιδεολογία πού αρχίζοντας από τ'όν Περικλή Γιαννόπουλο έχει τώρα καμπόσους όπαδοῦς. Δέν έχομε να πούμε τίποτα εναντίο σέ μιᾶ προσπάθεια πού θέλει για τῆν 'Ελλάδα ελληνική τέχνη. Θα ροῦμε όμως πως τ'ό πρῶμα έχει πάρει κάπως κατήφορο και πως φτάνει στην υπερβολή. Καί αν, υβλιους τ'ό δίκιο, οι όπαδοί της ελληνιστικῆς αἰτήης, για να τῆν πούμε εἶσι, κίνησης, κατηγοροῦν και καταδικάζουν τῆν ξενική μίμηση, δέν πρέπει να προχωροῦν ίσομε τ'ό σημείο να ρινοῦνται και κάθε επιτροπή τ'ού δικιου πολιτισμοῦ, πρῶμα πού είναι άλλωστε τ'όν αδυνατίων αδύνατο. 'Η απλή μίμηση θέβαια είναι ό-λέθρια στην Τέχνη. 'Οποια μίμηση κι' αν είναι. 'Ενώσω μιμούμαστε, όποιον κι' αν μιμούμαστε, τούς Ευρωπαίους ή τούς αρχαίους 'Ελληνες ή τούς Βυζαντινόνους ή όποιον άλλον, σύγχρονον ή όχι, τέχνη δέν κάνομε, δέ δημιουργοῦμε, φτιάνομε ψεύτικα έργα, χωρίς τῆν πνοή της ζωῆς, άγρηστο και θνησιμαῖα. 'Ομως πρέπει να προσθέσομε για παραγοῖα πως πάντοτε και παντοῦ τά γνήσια έργα της Τέχνης κι' ή αληθινή καλλιτεχνία είναι και ήταν ή εξαίρεση. Για να έχομε αυτά τά μετρημένα αδάνατα άριστουργήματα, πού μᾶς κληροδότησαν οι περασμένοι αἰώνες, πόσα άλλα, άμέτρητα, δέ γεννήθηκαν και πέθαναν, πρῶν να ζήσουν ή άφού ἔζησαν μιᾶ μικρῆ έντυχιόμε-

νη ζωή; Λοιπὸν συμφωνοῦμε, καταδικάζουμε καὶ μεῖς κ' ἂν εὐμίσηση, θεωροῦμε ὅμως ἀδύνατο πρῶμα, καὶ δυστύχημα ἂν ἦτανε δυνατό, τὸ ἐμπόδιμα μιᾶς ἐπιρροῆς ἀπὸ ὅπου κ' ἀπὸ ὅτι κ' ἂν ἔρχεται. Περιοσσότερα, δὲ θαρροῦμε πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ ποῦμε. Ἄλλωστε, σὲ κάποιο περασμένο φύλλο, ὃ συνεργάτης μας καὶ συνεργάτης τοῦ «Θρύλου» κ. Ἄλκης Θρύλος τὸ ἔβαλε τὸ ζήτημα στὴν προπευμένη θέση μ' ἓνα του κριτικώτατο ἄρθρο πὸν τὸ υπογράφουμε διχῶς νὰ τοῦ ἀλλάξουμε οὔτε ἓνα γιῶτα.

Ὅμως κ' ἡ διεύθυνση τοῦ νέου περιοδικοῦ μᾶς λέει, σὲ τέλος τοῦ προλόγου του, πὼς: «ζητεῖ νὰ δείξει μερικὸς ἀνθρώπος πὸν τραβᾶνε καθέννας δικό του δρόμο», πὸν βέβαια δὲ θὰ πεῖ πὼς ὁ καθέννας ἀπ' αὐτοὺς θὰ εἶναι ἐντελῶς ξένος πρὸς τὴν ζωή, ἠθική, ἠθική ἢ πνευματική πὸν τὸν τριγυρίζει. Καὶ τῶντι τὸ ἀρκετὰ πλούσιο περιεχόμενον τοῦ «Θρύλου» δείχνει πὼς κ' αὐτός, ὅπως ὅλοι μας, δουλεύει γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸν καὶ μὲ τὰ ἴδια μέσα. Καί, σὺν κάποια εἰρωνεία τῆς μοίρας, πολλὰ κ' ἀπὸ τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του εἶναι τὰ μεταφρασμένα ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν φιλολογία. Σημειώνουμε ξεχωριστὰ τὸ ἐπέροχο διήγημα τῆς Selma Lagerlof «Στὸ Δικαστήριο».

— Ἡ Πόλη δὲν ἐννοεῖ νὰ μείνει πίσω ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Ἐνα καινούργιο περιοδικὸν γεννιέται ἐδῶ, ἄλλο γιάνει ἀπὸ κεῖ. Δὲν τὸ θεωροῦμε κακὸ σημάδι. Πολλοὶ πρέπει νὰ δουλέψουνε γιὰ νὰ γεννηθοῦν οἱ λίγοι. Αὐτὸ εἶναι νόμος φυσικός.

Τὸ νέο φιλολογικὸν περιοδικὸν τῆς Πόλης λέγεται «Διόνυσος» καὶ θγαίνει κάθε δυὸ μῆνες. Ὅμως ἀπὸ τὶς δυὸ πρῶτες του σελίδες πὸν εἶναι θαυμάσιες «Σὰν Πρόλογος» μᾶς ξαφνίζει:

«Μᾶς εἶχαν μάθει, παραμύθια μακαρίτρας γλώσσας, πὼς μιὰ φορὰ τὶς νόχτες, οἱ χειρονομίες, λέει, χαλκοδάκτυλες ξεσκίζαν τὴ θολούρα τοῦ θαρροῦ καὶ κρεμμυοῦντα σὲ κενό, οἱ χειρονομίες, λέει—παραμονὲς ὑπερούσιας ὑπαρξῆς—καὶ κλέβαν ἀπ' τὸ κενὸ κ' ἀπ' τὸ κενὸ κλέβοντας πλάθαν, σὺν ἀνατριχίλα ἀνηλόκορη, ἓναν ἴσκιον—εἶδωλον—οἱ χαλκοδάκτυλες χειρονομίες.

«Καὶ μοιραῖα, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ὅπως καὶ σὲ χροῖα τῆς μακαρίτρας γλώσσας, ἤρτε νὰ βγῆ ὁ Διόνυσος ἴσκιος—εἶδωλον».

Καὶ ξακολουθεῖ ἔτσι. Καὶ γιὰ κείνους πὸν μπορεῖ νὰ σκανταλιστοῦνε μὲ τὴν κάπως νεωτεριστικὴν αὐτὴ μορφήν τοῦ λόγου, ὁ «Διόνυσος» λέει σὲ τέλος:

«Οἱ κοιτόφωτοι πὸν συνείθισαν ν' ἀγαποῦν τὶς νοικοκυρτίτικες φόρμες, θέλουμε νὰ μὴ μᾶς ξέσουν, ἢ ἂν κατὰ δυστυχία μᾶς ξέσουν, θέλουμε νὰ μᾶς περιφρονοῦνε.»

Αὐτὸ δὲν τὸ κάνουμε. Ὅμως νομίζουμε πὼς οἱ ἐκδότες τοῦ «Διόνυσου» πρέπει νὰ εἶναι πολὺ νέοι, κ' ἔχουμε πεποιθήση πὼς σταν ὠριμάσουν θὰ ομολογήσῃν πὼς ὁ ἀνθρώπινος λόγος ἔχει μερικὸς νόμους πὸν κάθε ἐποχὴ καὶ κάθε φόρμα εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς ἀκολουθῆσει. Γιατὶ αὐτοὶ οἱ νόμοι δὲν εἶναι καιτὶ ἐξωτερικὸν κ' ἐπίκτητο, μόνο εἶναι βαθιοὶ καὶ φυσικοί, καὶ μ' αὐτοὺς γεννιόμαστε. Καὶ ἂν ἡ ἀνθρώπινη Τέχνη πασκίζει νὰ μᾶς δώσει ἀλήθειες πὸν βρισκονται πίσω καὶ πέρα ἀπὸ τὸν ὄρατὸν κόσμο, ἂν

ἡ δουλιά της εἶναι νὰ λείπει τὴν ἐπιπλοτὰ, πάντα θὰ πασκίζει νὰ το ἔνει με ἑλικά παρμένα ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμο, τὸν αἰσθητὸ, μὲ τὸν τρισιδιάστατον χωρὸν καὶ μονοδιάστατον χρόνον, τὸν κοσμὸν τὸν ὑποταγμένο σ' ὅλους τοὺς νόμους τῆς ἀνθρώπινης νόησης. Κ' αὐτὸ, θαρροῦμε, θὰ πεῖ τέχνη. Περιοσσότερα δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε δῶ. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μας, καὶ αὐτὴ τὴν γνώμη ἔχουμε καὶ γιὰ τὴν ἀκολουπογραφία τῆς Ἀθήνας πὸν χρησιμεύει σὲ καλὸς καλὸς ὡς ἄλλο ἐναντίον στὴ δημοτικὴν ἰδεολογίαν· γιὰτὶ οἱ πὸν ἀπιοὶ πιστεῖουν πὼς ἡ ἀκαταληφία εἶναι λάθος τῆς γλώσσας.

Καὶ στὴν ἄλλη ὕλη τοῦ «Διόνυσου» ἀπαντοῦμε τὴν ἴδια τάση, πὸν σὲ κάτω κάτω δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν κατηγορήσει, σταν ἡ Διεύθυνση του ὁμολογεῖ πὼς ὁ «Διόνυσος» δὲ δημιουργήθηκε γιὰ τοὺς πολλοὺς, κ' οὔτε γενικὰ γιὰ τοὺς λίγους, ἀλλὰ γιὰ τὴν πὸν ἐκλεκτὴν ομάδα τῶν λίγων». Καὶ εἶναι τόσο δύσκολο νὰ ὀρίσει κανεὶς ποῖα εἶναι ἡ πὸν ἐκλεκτὴν ομάδα τῶν ὀλίγων! Ἐδῶν ἂν τὴν ὀρίσει κανεὶς ἔτσι: Ἐκλεκτὴν ομάδα τῶν ὀλίγων λέω ἐκείνην πὸν ἐννοεῖ φράσεις σὺν τὶς παραπάνω τοῦ προλόγου ἢ σὺν τὶς ἀκόλουθες:

«Ἡ ξεδογητάρια του φωνὴ μελάνιαζε σὲ ἄμαρτήματα τοῦ κόπου».

ἢ: «ὁ ἀγέρας κυλιέται ἀκόμα—ἀλοισμένο λούφασμα—σὲ δῶμα τῆς ἀπορόγατης ἡρεμότητος—σὲ καστῆλια τὸν καρτεροῦν οἱ γροῖζες ἀχαμνοσύνες τῆς πάχνης.—

«Ἴσως θρέξει— πρῶτόχρητα πλανόλογα—».

Γιὰ μιὰ στιγμὴν σταματοῦμε στὸν ποιητὴ Δ. Ν. Οἰκονομίδην. Τὸ πρῶτον τοῦ ποιήμα «Ὁ Χότζας» εἶναι ἀξιοσημείωτο, ὄχι γιὰ τὴν σχετικὴν του, μὰ γιὰ τὴν ἀπόλυτην ἀξίαν του. Μιὰ σειρὰ ἀπὸ τέτοια ποιήματα θᾶδινε στὸν ποιητὴν τοῦ μιᾶς ζηλευτῆς θέσης σὲ ἐλληνικὰ γράμματα. Ὅμως δυστυχῶς τὸ δεύτερον κατὰ τὸ τρίτον ποιήμα, πὸν ἀκολουθοῦν, μᾶς φέρουν πάλι σ' ἓνα χάος ἐσωτερικοῦ κόσμου πὸν δὲν κατορθώνει νὰ βρεῖ ἔκφραση:

«Κυλάνε...»

Κύματα—κόρφοι σὲ γυμνωμένο παθολόγημα... ἔσστηθες σκέψεις σὲ λαγνὴν ἀπατοχί...»

σὲ ἀτέρευση μούσα ἐπική...»

ρίμες ἡοῦσες...»

Εἶναι ἀπίστευτον σχεδὸν πὼς τοὺς στίχους αὐτοὺς τοὺς ἔχει γράψει ὁποιήτης πὸν μᾶς δίνει τὴν ὠραία εἰκὸνα τῆς βεζύρανας,—πὸν εἶναι ἐρωτευμένη μὲ τὸ χότζα, καὶ πὸν τὴν παιδεύουνε τὰ δυὸ του χεῖλια τᾶλκα καὶ τὰ παρθένα—καὶ τοῦ χότζα πὸν, ἐνῶ ἐκείνην τοῦ στέλνει τρελλὰ λάγα φιλία—:

«Μὰ ἐκεῖνος ξεχασμένος σὲ λευκὸ προφήτημα τῆς προσευχῆς, τὰ μάτια του στυλῶνει γιὰ νὰ δεῖ μέσα ἀπ' τὴν πόρτα τῶν μυστήριων, πὸν ἀνοίγεται πρὸς τὴν ἀνατολήν, τὰ σῶρὶ τοῦ παραδείσου τὰ γυμνά... καὶ ψέλνουνε μαζί του—δὲν τ' ἀκοῦς; μαλαματένια προσευχῆ πρὸς τὸ Θεὸν καὶ τὸν προφήτην τοῦ Θεοῦ τὸ νικητὴν: —Λεῖ—λαχί—ἴλ—ἀλλάχ!

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γαλλία. — «*Tu enfanteras*» είναι ο τίτλος ενός νέου ρομάντζου, γραμμένου από μία κυρία, την *Raymonde Machard*. «Θά τεκνοποιήσεις». Ένας τίτλος που μοιάζει λίγο σάν προσταγή ή σά φοβέρα ή τελοσπάντων σάν καλή συμβουλή. Είναι ένα μυθιστόρημα, όπου η *Ka Machard* με πολλή ειλικρίνεια και μ' ύφος λιτό, γράφει την ιστορία της μητρότητάς της, ύμνει το νόμιμο έρωτα που τον καθαρώνει το παιδί, αναλύει το σχηματισμό μιας νέας ανθρωπίνης ύπαρξης, και ακολουθεί όλο το δρόμο του μαριουρίου που έχει να κάνει η γυναίκα για την εκπλήρωση αυτού του μεγάλου της προσορισμού. Μά η *Ka Machard* δεν ήθικολογεί:

«*Αν* ο άντρας», γράφει στον πρόλόγό της, «γνώριζε τη γυναίκα, δέ θα της μιλούσε για τον ώραίο ρόλο που της ανήκει μέσα με μιιά κακή κωμωδία, δέ θα την ανάγκαζε να μένει στο γυναικείο προσορισμό της με προνόμια για την επίσημη μητρότητα, με νόμους, με κάθε είδους θεοπίσματα, άκμα και με χρηματικές άμοιβές για κείνην που κρατεί στους κόρφους της την ελπίδα της Πατρίδας». *Αν* ο άντρας γνώριζε τη γυναίκα, θα της μιλούσε μονάχα για την αγάπη...»

Η βάση του μυθιστορηματός της είναι η αγάπη, ο έρωτας που ύψώνεται, γιατί απ' αυτών γεννιέται μιιά άλλη αγάπη. «Όμως ο σκοπός της ίσως είναι το ανήγαγμα του πληθυσμού, «η ελπίδα της Πατρίδας», οί στρατιώτες, η επιστροφή, ο παγκόσμιος πόλεμος στο μέλλον. Και δώ φεύγουμε από την Τέχνη κι' ερχόμαστε στη σκοπιμότητα: και συλλογιόμαστε αν υπάρχουν πολλές μητέρες που θέλουν να γεννήσουν στόχους σκοποβολής. Κι' όπως κάθε καλλιτέχνημα με «θέση», μās γεννάει κι' αυτό άμφιβολίες και σιοχασμούς. Και δέ μās φτάνει πια το γιατί της αιτίας, μόνο ζητάμε και το γιατί του σκοπού. Και ψάχνουμε να βρούμε τί είναι καλύτερο: να κάνει κανείς παιδιά, ή όχι; και το καλύτερο δεν το βρισκόμαστε, γιατί τέτοιο πράμα δεν υπάρχει.

— Ο «*Κλαβέλ στρατιώτης*» του *Léon Werth* είναι ένα μυθιστόρημα με ήρωα σοσιαλιστή, γραμμένο, καθώς υποπιενύμαστε, από έναν όχι σοσιαλιστή. Ο *Κλαβέλ* φεύγει για τον πόλεμο με ιδέες σοσιαλιστικές. Κατατάχθηκε στο στρατό, όπως θα θυμίζιότανε κανείς μέσα σέ κείνον τον ώκεανό από λάσπη. Δεν ελπίζει τίποτα. Δέ βλέπει τίποτα άλλο από την καθημερινή ιστορία της κρύας σούπας και του θερμού θανάτου. Δεν ξέρει πού βρίσκεται, μα ξέρει πώς υποφέρει και βασανίζεται. Αλλά όμως δεν έμποδίζον καθόλου τον *Κλαβέλ* από το να είναι καλός στρατιώτης. Είναι ακριβώς εκείνος που, μ' όλες τις επαναστατικές του ιδέες, έσωσε τον τόπο του, και είναι αυτός που θα τον σώσει από την πάρα πολύ μοντέρνα πολιτική, στον έσωτερικό πόλεμο. Μās παρουσιάζεται, μ' άλλα λόγια, ο σοσιαλιστής *Κλαβέλ* όχι μονάχα καλός μαχητής εναντίο στον έξωτερο έχτρο, μόνο και υποστηρικτής του άσικου κράτους και των καλών εκείνων ανθρώπων που, την ώρα που αυτός πολεμούσε, καταγινόντουσαν να γεμίσουν τις βαθιές τους τσέπες και που τώρα ποδούνε την ήσυχία για να ξεκουραστούνε λιγάκι από

τους κόπους τους. Είναι κι' αυτό κατ'ι ποδ, αν λείπει η σκοπιμότητα, μπορεί να είναι μιιά πολύ δραματική ιστορία, πολύ άληθινή.

— Το «*Τέρας*» του *Gaston Chéreau* είναι η ιστορία ενός γυνιού, που ο πατέρας του είναι και πατέρας της κόρης του ίδιου γυνιού. Και στο τέλος καταλήγει ο γυνιός αυτός να κάνει παιδί με τη μητέρα του. Η υπόθεση είναι βέβαια φριχτή, και ο συγγραφέας δικαιολογείται λέγοντας πώς είναι παριμένη από τη ζωή όμως μη ξέροντας πώς μεταχειρίζεται το θέμα του, δεν μπορούμε να πούμε τίποτα. Θαρρούμε όμως πώς ένα τέτοιο τέρας, όπως το λέει κι' αυτός, ή καλύτερα, τέτοια τέρατα σάν αυτή τη φαμίλια, δεν είναι από τα καλύτερα μοντέλα για ένα συγγραφέα.

— Περισσότερο ενδιαφέρον έχει και περισσότερο ανθρωπίνη μοιάζει η υπόθεση του μυθιστορηματός του *Arthur Bernède* «*Η εποχή των θαυμάτων*». Ένας φανατικός ειρηνόςμιος χάνει τους δυό του γυνιούς στον πόλεμο, και γίνεται άγριος εθνικιστής, κι' ένας πολεμάρχος γερο-στρατηγός καταλαβαίνει στο τέλος της ζωής του πώς δεν είναι πάντοτε καλό να δίνουμε στα παιδιά μας να παίζονε με μολυβένιους στρατιώτες. Τέτοιες ανατροπές κι' αναποδογυρίσματα είναι πολύ άληθινά και συμβαίνουν πολύ συχνά μες στην ψυχή του ανθρώπου. Όμως δεν πρέπει να τανακατεύουμε με κάτι άλλα, ίσως συχνότερα αναποδογυρίσματα, που δεν είναι καθόλου έσωτερικά, παρὰ μόνο έξωτερικά και που έχουνε ελατήριο, μέσα και σκοπό την άτομική καλοπέραση ή φιλοδοξία.

Δανία. — Ο *Δανός* ποιητής και δραματικός συγγραφέας *Helge Rode* δημοσίεψε ένα βιβλίο με τον τίτλο «*Ο πόλεμος και το πνεύμα*», όπου πασιίζει να φιλοσοφήση άπάνω στον πόλεμο με ύση μπορεί περισσότερη σδδετερότητα. Και βέβαια για να φιλοσοφήσει κανείς άπάνω σέ κατ'ι, πρέπει να το βλέπ ειήμερόληπτα. Όμως αυτό είναι τόσο δύσκολο, που τις περισσότερες φορές νομίζουμε πώς φιλοσοφούμε, ενώ πράγματι δικηγορούμε. Ο *Helge Rode*, σάν ποιητής και σά *Δανός*, ήταν κατάλληλος γι' αυτό, και γι' αυτό γίνεται δυόσρεστος σ' όσους βλέπουν τα πράματα από τη μιιά ή την άλλη τη μεριά. Δεν μπορούν να του συγχωρήσουν πώς μελετάει το πνεύμα του πολέμου γενικά, πώς θεωρεί τον εθνικισμό σάν ένα γενικό αίτημα που γεννάει και θα γεννάει τους πολέμους, πώς δεν ξεχωρίζει τον εθνικισμό που ζητάει να δουλώσει τις άλλες εθνικότητες, από τον εθνικισμό που ίσα ίσα πολεμάει για να τις υπερασπιστεί. Νά, λ. χ., μερικά λόγια που για να νοιώσει κανείς καλά πρέπει να τα αιώσται:

«Οί εθνικότητες βρίσκονται σ' αντίθετο χαρακτήμα ή μιιά άπέναντι στην άλλη, ενώ ο εθνικισμός, διαν κανείς τον θεωρήσει στις διάφορες χώρες σάν πνευματικό φαινόμενο, θάποδειχτεί ίσως πώς έχει κοινή τη ρίζα του μέσα στις ψυχές. Ένας γάλλος εθνικιστής κι' ένας γερμανός εθνικιστής είναι φυσικοί αντίπαλοι όμως στο βάθος είναι σύμφωνοι και σύντροφοι στην ιδέα, πολεμούνε κι' οί δυό τους έναν κοινό έχτρο: τον εθνικισμό.»

Βέβαια, ένας που το αίτημά του είναι επηρεασμένο από την παγκόσμια σύγκρουση, δύσκολα θα

κατορθώσει να λευτερώσει το πνεύμα του και να δώσει δικαιοσύνη στο συγγραφέα. Θα του πει πώς δεν έχει μελετήσει καλά τα αίτια του πολέμου, πώς δεν εξετάζει ποιος τον ήθελε τον πόλεμο και ποιος όχι, πώς δε σπουδάσε αρκετά τις διάφορες «κιννάδες, λευκά και ροδοχρόνους βίβλους», πώς δεν εξέτασε τις λεπτομέρειες στη διεξαγωγή του πολέμου κιλ., κιλ. Μά θα ροῦμε πώς ἴσια ἴσια εἶσι πρέπει νὰ τὸν δεῖ κανεὶς τὸν πόλεμο, ἂν θέλει νὰ τὸν νιώσει και νὰ φιλοσοφήσει ἀπάνω του. Ἡ καλύτερη βίβλος εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὴν διαβάξει ἕνας ποιητὴς κι' ἕνας φιλόσοφος. Ἡ μελέτῃ τῆς λεπτομέρειας κι' ὅλης τῆς ιστορίας δὲ θὰ ὠφελήσει τίποτα ἐκείνον ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ, ὅπως λέει ὁ Γκαίτε, σὸν ἕναν τοὺς πολλοὺς και νὰ νιώσει τοὺς πολλοὺς σὸν ἕναν.

Ὅμως ὁ Helge Rode εἶναι αἰσιόδοξος γιὰ τὴν εὐαγγελίαν τοῦ κόσμου. Τὴν περιμένει, σὸν ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου, ἀπὸ μιὰ συγκέντρωση δυνάμεων τέτοια, ποὺ θὰ μπορεῖ νὰ τὴν ἐπιβάλλει. Μ' ἄλλα λόγια, ἀπὸ τὴν Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν. Ἐμεῖς, σὸν νὰ δυσκολευόμαστε λιγάκι νὰ φτάσουμε σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα.

— Στὸ περασμένο τὰ τυπογραφικὰ λάθη μᾶς ἔκαναν θάλασσα τοὺς γαλλικοὺς στίχους:

Στὴ δευτέρῃ γραμμῇ τοῦ πρώτου στίχου τὸ regard πρέπει νὰ γίνῃ regard.

Ἡ τρίτῃ γραμμῇ τοῦ ἴδιου στίχου πρέπει νὰ ἀλλάξῃ ὅλη εἶσι: est au ciel.

Ὁ δεύτερος στίχος ἀρχίζει: L'argent on n'en a pas de trop κιλ.

Στὸν τρίτο, μετὰ τὸ cours, πρέπει νὰ προστεθεῖ: sur lui, και τὸ honneur νὰ γίνῃ honneur.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ὁ «Νουμάς», θέλοντας νὰ πληρώσει μιὰ σπουδαία ἔλλειψη σὸν τόπο μας, ἀποφάσισε νὰ τυπώσει μιὰ συλλογὴ ἀπὸ και νουόρια ποιήματα, γραμμένα ἐπιτηδες γιὰ παιδιὰ ἡλικίας ἀπὸ ἕξι ἕως δέκα χρονῶν.

Γι αὐτὸν τὸ σκοπὸ προκηρύσσει ποιητικὸ διαγωνισμὸ και προσκαλεῖ ὅσους θέλουν νὰ λάβουν μέρος σ' αὐτὸν νὰ στείλουν τὰ ἔργα των στὰ γραφεῖα του, Σοφοκλέους 3, εὖς στίς 31 τ' Αὐγούστου τοῦ χρόνου τούτου.

Οἱ ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ εἶναι οἱ ἀκόλουθοι :

1) Ἡ συλλογὴ θ' ἀποτελεσθεῖ ἀπὸ 50 ποιήματα, και τόσα θὰ βραβευτοῦν, ἀδιάφορο ἂν εἶναι ἑνὸς ἢ περισσοτέρων ποιητῶν. Γίνονται δεκτὲς συλλογές, ἀλλὰ και ξεχωριστὰ ποιήματα. Τὸ βραβεῖο θὰ δίνεται γιὰ κάθε ποίημα, ξεχωριστὰ και θὰ εἶναι δραχμῆς εἰκοσι γιὰ τὸ καθένα.

2) Τὰ ποιήματα πρέπει νὰ εἶναι ἀπλά και ὅσο μπορεῖ πὸ σύντομα. Νὰ μὴν ἔχει τὸ καθένα περισσοτέρους ἀπὸ 20 στίχους και οἱ στίχοι νὰ μὴν εἶναι μεγαλύτεροι ἀπὸ ἑντεκασύλλαβοι. Τὰ θέματα θὰ παρθεῖν ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν παιδῶν, τὰ νοήματα πρέπει νὰ εἶναι ἀπλά και παιδικὰ και στενὰ δεμένα με τὴ μορφὴ και ἡ γλώσσα καθαρὴ δημοτικὴ, ἡ γλώσσα τοῦ σπιτιοῦ, ἀπλή και δίχως ἰδιωτισμούς. Οἱ φράσεις σύντομες και με ἀβίαστη σύνταξη. Με κάθε στροφή νὰ τελειώνει και κάποιον ἀκέραιον νόημα.

3) Τὰ ποιήματα ποὺ θὰ σταλοῦν πρέπει νὰ μὴν ἔχουν δημοσιευθεῖ.

4) Τὰ χειρόγραφα καθαρογραμμένα πάνω στὴ μιὰν ὀψη μόνο τοῦ χαρτιοῦ και ὑπογραμμένα τὸ και θ' εἶναι με κάποιον, ὄχι γνωστὸ, ψευδώνυμον ἢ ἄλλο διακριτικὸ σημάδι, θὰ συνοδεύονται μ' ἕναν κλειστὸ φάκελλον ποὺ θὰ γράφει ἀπ' ἕξω τὸ ψευδώνυμον ἢ διακριτικὸ σημάδι τοῦ ποιήματος και θὰ περῆσει τένομα και τὴν ἀκριβὴ διεύθυνση τοῦ ποιητῆ μαζί με τὴ δήλωσή του πὸς θέλει νὰ ὑπογραφῆ τὸ ποίημα ἂν βραβευθεῖ και τυπωθεῖ. Ὁ ἀνοικτοῦν μόνο οἱ φάκελλοι ἐκείνων ποὺ θὰ βραβευτοῦν. Κανένα χειρόγραφο δὲν θὰ ἐπιστραφεῖ.

5) Τὴν κριτικὴ ἐπιτροπὴ θ' ἀποτελέσουν οἱ κ. κ. Α. Λῆνος, Κ. Καρθαῖος, Κ. Παρορίτης, Δ. Ταγκόπουλος και Α. Τρανός. Γραμματέας τῆς Ἐπιτροπῆς και εισηγητὴς τοῦ διαγωνισμοῦ ὁ Ρήγγας Γκόλφης και σ' αὐτὸν πρέπει νὰ στέλνονται οἱ φάκελλοι με τὰ ποιήματα. Ἡ κρίση τῆς ἐπιτροπῆς θὰ διαβασθεῖ σὲ δημόσια αἴθουσα και θὰ δημοσιευθεῖ στὸ «Νουμάς».

6) Ὅσα ποιήματα βραβευτοῦν θὰ γίνον ἀποκλειστικὸ χτήμα τῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας «Τύπος» ποὺ θὰ τὰ ἐκδώσει ὀλα μαζί σὲ βιβλίον, χωρὶς κανένα ἄλλο δικαίωμα τοῦ ποιητῆ, ἔκτος ἀπὸ τὸ βραβεῖον. Ὁ ἀκολουθήσει και μουσικὸς και ζωγραφικὸς διαγωνισμὸς γιὰ νὰ συντεθοῦν εἰκόνες και μουσικὴ γιὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματα ποὺ θὰ βραβευτοῦν.

κ. Ν. Α. Ἐδῶ. Ἄν μποροῦμε νὰ τὸ δημοσιεύουμε γιὰ τὴ εἶναι πέρα πολὺ πενιχρὸ. Μὴ οὔτε νὰ τὸ ἐπιστρέψουμε μποροῦμε. Εἶμαστε ἀναγκασμένοι νὰ μὴν ἐπιστρέψουμε τὰ χειρόγραφα, γιὰτὶ ἄλλῶς θὰ χρεωζόμεστε ἰδιαιτέρῃ ὑπηρεσία γι' αὐτὸ. — κ. Αἰμ. Παυλ. Ἐχομε λόγους, και θὰ τοὺς ἔχετε, ποὺ μᾶς ἐμποδοῦν νὰ πάρουμε μέρος στὸ ζήτημα αὐτὸ. — κ. κ. Κορ. Ὁρ. Στ. Στείτε μας τίποτα πὸ φρέσκα και λιγότερο προσωπικὰ. — κ. Τακ. Ἰο. Τὰ ἴδια λέμε και γιὰ τὰ δικὰ σου. Μολοντοῦτο δημοσιεύουμε δῶ τὸ πὸ νόστιμον :

ΣΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΟΥ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

Προσῆρται ἡ Ἑλλάδα μας νὰ ζήσῃ, και θὰ ζήσῃ, και σὲνα σὸν σενάιον σου ὁ ἥλιος νὰ σὲ ψῆσει.

Γιὰ τὸ διαγωνισμὸ σὰς ἀπαντήσαμε νὰ εἶστε εὐχαριστήμενος ποὺ δὲ σὰς ἀπόρριψαν. Ἡ στενοκεφαλὴ κι' ἡ πόλη τῶν καθαρευουσιάνων εἶναι τόσο γνωστὴ ποὺ ἡ δημοσίεψη τοῦ γραμματῶς σου δὲ θὰ μάθει στοὺς ἀναγνώστες μας τίποτε καινούργιον. — κ. Κίτρινος. Ἀπὸ τὴ Κριτικὴ θὰ δημοσιεύουμε ἕνα μέρος μόνο, τὸ γλωσσολογικὸ. — κ. Α. Μιλ. Σμύρνη. Στείτε μας κανένα πὸ δεμένο και μικρότερον. — Σ. Μ. Θὰ δημοσιευθεῖ ἀργότερα. — κ. Κ. Αμ. Τὰ «μάγια» θὰ δημοσιευτοῦν. Τάλλο ὄχι και τόσο καλὸ. — κ. Αν. Τσιρ. Δὲ μᾶς ἀρέσει πολὺ. — κ. Θρ. Αἰρ. Ἀγρ. Εὐχαριστοῦμε πολὺ γιὰ τὸ γράμμα σου. Ἡ δημοτικὴ βέβαια θὰ φωτίσει στὸ τέλος και τὰ πὸ σκενὰ κεφάλια, γιὰτὶ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Εἶναι ὄρατα ἀμοιβὴ γιὰ τοὺς κόπους μας φράσεις σὰς σὸν κι' αὐτὴ: «Λοιπὸν στὸ πλευρὸν σου, ἀγαπητὴ «Νουμάς», πρέπει νὰ αγωνιστοῦμε και θάγωνιστοῦμε ὄλο και δὲ θάγρησουμε νὰ κατορθώσουμε ἐκεῖνον ποὺ πρέπει.» — κ. Αἰτορφ. Λαμία. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σου. Τὰ ποιήματά σου ὀμως, καθὼς και τοῦ Σοφ. Μητ., δὲ μᾶς ἀρέσουν πολὺ. — κ. Ν. Γ. Ἀσμεν. Τὰ μέτρα τῶν στίχων σου εἶναι λίγο ἀκανόνιστα εἶσι ποὺ δύσκολα διαβάζονται με ρυθμὸ. Ὅμως και τὸ διήγημα μᾶς φαίνεται κομμάτι ἀκατάστατα γραμμένο. — κ. Π. Α. Πέτ. . . Τίποτ' ἄλλα, σὲ πὸ ἐπίκαιρα θέματα. — κ. Γ. Καστ. Ἡ διεύθυνση ποὺ μᾶς ἔχῃ εἶναι: Traducteur interprète, près Tribunal Civil de la Seine, Rue Bassano 5, Paris. — κ. Γ. Χρη. Εὐχαριστοῦμε. Θὰ δημοσιευθεῖ. — κ. Κοσμ. Ἀσμεν. Μὰ τέτοιες βρομιές δὲν ἀξίζει νὰν τις προσέχει κανεὶς. — κ. Η. Κ. Κ. Θὰ δημοσιευθεῖ ἀργότερα. — κ. Χ. Στρίχ. Ζήτησε γράμμα μας στ' ὄνομα σου, στὸ Poste Restante τοῦ Ἑξωτερικοῦ. — κ. Στ. Καρ. Ἡ με ἀφραση τοῦ «Προμηθεῖα» θὰ δημοσιευθεῖ στὸ μεθυριανὸ φύλλον. Ἄν μπορέσεις, στείτε μας ἕνα σύντομον σημείωμα γιὰ τὴν Πολωνὴν τὰ ποιήματα. Πέρασε κανένα δειλινὸ, 5-7, ἀπὸ τὸ γραφεῖον.